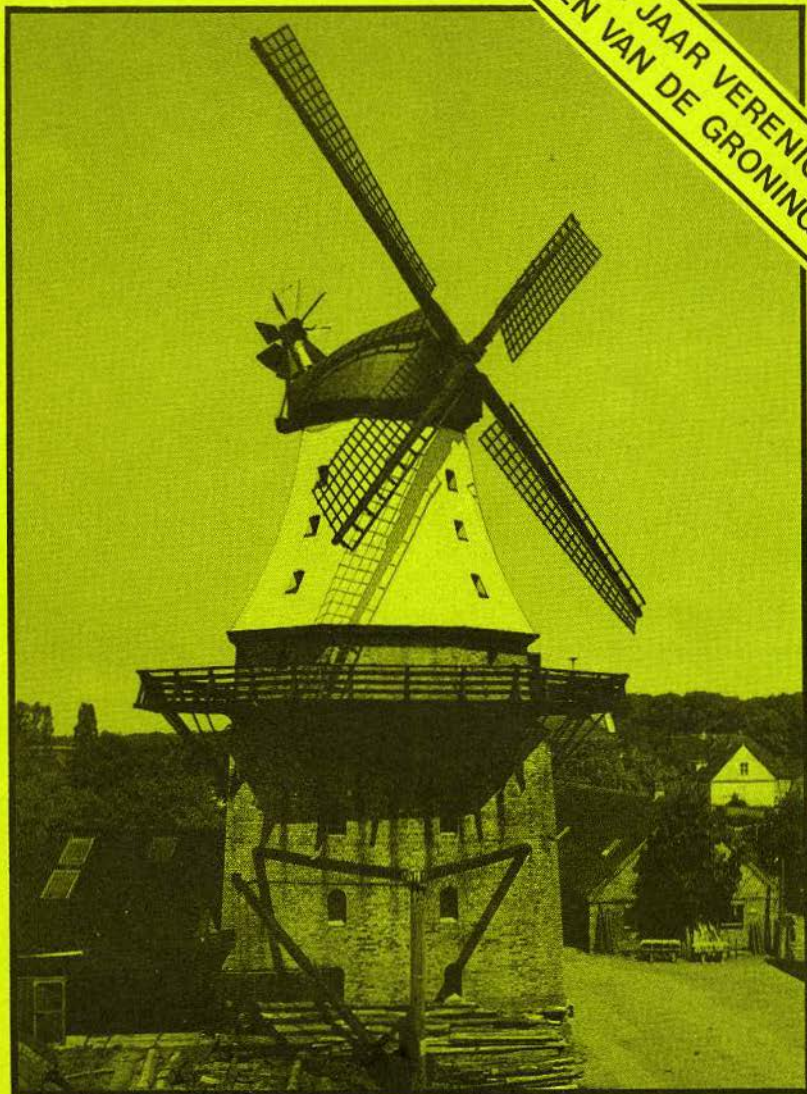

1974 - 15 JAAR VERENIGING - 1989
VRIENDEN VAN DE GRONINGER MOLENS

de zelfzwichter ⁵⁵

3 | 89

BIJ DE VOORPLAAT

Ditmaal geen Groninger molen op het omslag, hier ziet u de fraaie achtkante korenmolen van Kappeln (Sleeswijk-Holstein, Duitsland) op zware vierkante onderbouw met stelling en windroos. Deze molen is de hoogste molen van deze Duitse deelstaat, 30 meter totale hoogte. De stelling ligt op 14 meter boven de grond.

Hij werd gebouwd in 1888 en later werd er een houtzagerij aan toegevoegd. De molen is onlangs uiterlijk fraai gerestaureerd door de huidige eigenaar, de stad Kappeln. De onderbouw werd echter geheel uitgebroken. De molen werd ingericht tot V.V.V.-kantoor, trouwzaal, kantoorrymten e.a. Zelfs de spil is niet meer aanwezig. Een industrieel monument zonder hart....

De naast de molen gelegen zagerij is nog wel in oude stijl gebleven. De molen kon vroeger een horizontale zaag aandrijven. De nog aanwezige vertikale zaag-machine (een tamelijk primitieve oude machine) werd indertijd elektrisch aangedreven. Voor de zagerij is de stad nu op zoek naar een liefhebber, die deze weer produktief kan maken. Voor de molen is het voorgoed te laat! Jammer.... Gelukkig dat in ons land dergelijke inzichten voorgoed voorbij zijn.

Ansichtkaart, collectie C.E. van der Horst.

de zelfzwichter

JAARGANG 14, NUMMER 55,
SEPTEMBER 1989

'De Zelfzwichter' is het orgaan van de Vereniging Vrienden van de Groninger Molens en van de Stichting De Groninger Molen.

Het blad verschijnt in maart, juni, september en december.
Aan het lidmaatschap van de Vereniging van minimaal f 20,- per jaar is het abonnement van 'De Zelfzwichter' gekoppeld. Losse nummers kosten f 2,50 exclusief porto.

REDAKTIE:

C.E. van der Horst, Scheemda
W.O. Bakker, Harkstede
H. Berends, Sebaldeburen
H.A. Hachmer, Nieuwe Pekela

VORMGEVING & TYPEWERK:

Martin en Jeannette van Doornik,
Westernieland

AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE:

C.E. van der Horst, H.A. Hachmer,
het Molenkantoor, M.E. van Doornik,
E. de Jonge en W.O. Bakker.

DRUK:

Scholma Druk, Bedum

CORRESPONDENTIE-ADRESSEN:

Vereniging Vrienden van de Groninger Molens:

Postbus 213, 9700 AE Groningen
Postgirorekening: 3866034

Tevens post bestemd voor uw redactie.

Stichting De Groninger Molen:

Westersingel 43, 9718 CD Groningen
Telefoon 050-121694 (uitsluitend Stichting).

IN DEZE ZELFZWICHTER:

Redactioneel	2
De Held, 160 jaar jong	3
Nieuws van de Stichting	7
Molennieuws	8
Staat van korenmolensressorten	13
Gört mit proemedanten (III)	17
TIMS-excursie naar Zeeland	19
Herbouw Blaricumse molen	23
Een rosmolen te Blaricum	24
Over een molenverzameling	25
Vraag en Aanbod	29
Ons molenwinkeltje achterkant omslag	

REDAKTIONEEL

MOLENBEHOUD - NEDERLAND OP DE GOEDE WEG.

In augustus j.l. vond in Sleswijk-Holstein het vierjaarlijks T.I.M.S.-symposium (The International Molinological Society) plaats. Een kleine 100 molendeskundigen, historici en liefhebbers van over de gehele wereld kwamen daar bijeen om te spreken en luisteren naar hun grote hobby: **molens**.

In bijna alle westerse landen is de belangstelling voor molens in stijgende lijn. Anders dan in ons land wordt elders nog veel te dikwijls gerestaureerd tot behoud van de molen als statisch gebouw.

Molens worden in de ons omringende landen vaak opgeknapt om te kunnen dienen als woning, museum, V.V.V.-onderkomen e.d., zie hiervoor de omslagfoto.

Het is jammer, dat nog niet iedereen inziet dat een molen een industrieel monument is, dat de na ons komende generaties moet kunnen laten zien, hoe in het verleden het koren werd gemalen, het hout gezaagd en de polders van hun water werden verlost.

Gelukkig zijn wij in Nederland hiervan nu wel doorgedrongen en wij beseffen dat zo'n monument de meeste aandacht trekt, als zij kunnen malen en draaien. Stilstaande molens trekken nauwelijks de aandacht.

Ons land gaat hierin voorop en dat is voor een groot deel te danken aan de activiteiten van onze vrijwillige molenaars. Een groep liefhebbers, van waaruit zelfs nieuwe beroepsmolenaars zijn voortgekomen.

Molens, levende monumenten! Molens geurend naar en met de stof van meel. Watermolens met het geluid van opspattend water en kreunende gaande werken.

Zo moeten molens blijven bestaan, zo was het ééns en zo hoort het nog!

Molens met bijvoorbeeld een wezensvreemde horeca-bestemming lopen kans op een verhoogd brandrisico.

Dat is de zeer markant bij de haven van HARDERWIJK gelegen molen "De Hoop" in 1969 noodlottig geworden! Let op de stelling als "terras" met een aparte trap naar de straat. Glazen stellingdeuren en tussenstuk.

Foto: M.E. van Doornik, 15 juli 1967.

Voor het volgende nummer van "De Zelfzwichter" van december 1989 wordt u vriendelijk verzocht uw kopij in te zenden vóór:

10 november 1989.

DE HELD, 160 JAAR JONG

door H.A. Hachmer

Weinig helden kunnen zeggen dat ze de 160 halen. *De Jonge Held* te Leegkerk haalde het met gemak. Hieronder volgt een beschrijving van het wel en wee van de molen, de molenaars en het waterschap.

Helaas heeft men op de 160^e verjaardag besloten de molen stil te leggen.

De Jonge Held mag met pensioen.

In 1829 werd *De Jonge Held* opgericht te Leegkerk. Voor het echter zover was, moest er nog heel wat werk verzet worden.

In 1794 bestonden er reeds plannen tot het verbeteren van de landen van Leegkerk, Dorkwerd, 't Wester Stads Hamrik en Hoogkerk. Men kwam tot de conclusie dat het zetten van twee molens soulaas kon bieden. Het plan werd maar gedeeltelijk ten uitvoer gebracht. Er werd één molen opgericht, genaamd *De Grootte Molen (De Oude Held)*. Daar bleef het eerst bij. Dit stemde de ingelanden van Leegkerk en Dorkwerd niet tot tevredenheid. Het gebied bleef te nat.

In 1828 kreeg het plan voor een tweede molen gestalte. Voordat dit plan uitgevoerd werd, moest er een nieuwe dijk komen. Over het tracé van deze dijk waren de gecommiteerden het al snel eens. Maar tja, de overnameprijs van *De Grootte Molen* werd een heet hangijzer. *De Grootte Molen* zou Hoogkerk en 't Wester Stads Hamrik gaan bemalen. De nieuwe molen Leegkerk en Dorkwerd. *De Grootte Molen* moest dus aan eerstgenoemden worden overgedragen.

De ingelanden van Leegkerk en Dorkwerd vroegen voor de overdracht f 2.500,-. Hoogkerk en 't Wester Stads Hamrik boden f 2.000,-. Het conflict liep zelfs zo hoog op dat de directie van het Aduarder Zijlvest moest bemiddelen. Uiteindelijk werd men het eens over een prijs van - hoe kon het ook anders - f 2.250,-.

Nu kon het stuk grond gekocht worden, waarop men de nieuwe molen zou bouwen. Het land was eigendom van Jan Eleveld Ploegman, wonende te Groningen en in gebruik bij Jan Freeks Zantinga. Ze beurden f 150,- voor het 10 roeden grote perceel.

Op 27 maart 1829 werden de handtekeningen

gezet en was de weg vrij voor *De Jonge Held*. Middels advertenties in couranten werd de bouw van de molen aanbevolen. Molenmaker Bos uit Bedum werd de bouw van *De Jonge Held* en ontving f 4.695,-. Waterstaatkundig gezien was niet alles perfect geregeld. In 1831 moest een nog geen twee jaar oude tochtsloot worden verlegd. Lager gelegen gronden liepen door de verkeerde ligging regelmatig blank!

Wie denkt dat daarna alle problemen van de baan waren, heeft het mis. De molen stond als het ware op een eiland, omdat men bij de aanschaf van de grond verzuimd had een goede regeling te treffen voor het recht van pad. Molenaar Freerk Mendelts Dijkstra liep over verschillende percelen en dit leidde tot conflicten. Pas op 7 november 1847 werd de overgang geregeld. Landeigenaar J.R. Lautsche wilde onder geen beding een pad over zijn land. Alléén H.M. Hoeksema en M.K. Braker waren onder bepaalde voorwaarden genegen een pad over hun land toe te staan. Gekozen werd voor een pad over het land van Hoeksema. Dit kostte het minst en was waterstaatkundig gemakkelijk te realiseren.

Zo kon de molenaar en zijn gezin na 18 jaar zonder gemopper van derden de rijksstraatweg bereiken. Molenaar Dijkstra heeft niet meer van de regeling genoten. Hij overleed, terwijl men bezig was met het pad.... Freerk was al lang ziek geweest.

Intussen hadden zijn vrouw en zijn zoon het werk overgenomen.

Op 5 april 1848 kregen ze formeel toestemming om de molen verder te bedie-

Een oudere opname van "De Jonge Held", met oud-hollandse voorborden op de roeden.

Foto: B. Jongsma.

nen. Men tekende er bij aan dat zij in het verleden tot volle tevredenheid van de ingelanden hadden gewerkt. Een pluim op de hoed voor de vrouwelijke molenaar en haar zoon.

Op 1 februari 1850 werd er een nieuwe molenaar gekozen, te weten Barteld Hendrik Tiemens. Tiemens werd weer opgevolgd door J. Mulder. Deze overleed begin 1870 plotseling, zodat er weer een nieuwe molenaar moest komen. Men selecteerde drie kandidaten: A. Sarveld, F. Kiemel uit Hoogemeeden

en W.J. Lubbers uit Dorkwerd. Lubbers werd uiteindelijk met meerderheid van stemmen gekozen.

Het jaarlijkse inkomen van de molenaar bedroeg toen f 75,-. Voor dit geld werd heel wat werk verzet. Naast het gebruikelijke malen, waarbij nachtmalen niet tot een uitzondering behoorde, werden kleine gebreken aan de molen direct verholpen. Glasbreuk was op kosten van de molenaar.

Tevens werd van hem verwacht dat hij de tuin "zoveel mogelijk productief"

zou maken. Bij ziekte moest hij op eigen kosten een capabele vervanger zoeken. Het spreekt vanzelf dat de vrouw van de molenaar direct bij het werk werd betrokken, zodat ze in geval van ziekte van haar man, met toestemming van het waterschap, kon invallen.

Soms vervulde de molenaar nog bodediensten. Slecht betaald, maar een welkome aanvulling.

Eind 1888 overleed Lubbers. Zijn opvolger Seekema maakte nog geen drie dienstjaren vol. Hij overleed in 1891. Zo werd in korte tijd weer een molenaar gekozen. Deze molenaar, Slachter genaamd, was geen gemakkelijke man.

Nog geen jaar na zijn verkiezing regende het al klachten. Zo werd er volgens de ingelanden regelmatig 's nachts niet gemalen, terwijl het toch behoorlijk waaide. Slachter ontkende en vond het hem ten laste gelegde onterecht. De klachten bleven.

Zo werd hij op de vergadering van 4 februari 1893 nog eens goed op zijn plichten gewezen. Tevens kwam ter tafel dat hij ingelanden "brutale antwoorden" had gegeven, als deze hem op de plichten wezen. Slachter werd er niet warm of koud van. Hij bekende zich tegenover Zantinga te hebben misdragen en beloofde beterschap. Op de vergadering van november 1893 waren er weer klachten.

Men had bij het waterschap blijkbaar een zee van geduld, maar in 1899 was de maat vol.

Met 29 stemmen voor en 15 tegen het ontslag bleef er voor Slachter niets anders over dan te vertrekken.

Coert Grutter, voormalig pelmolenaarsknecht bij de heer Poel te Hoogkerk was zijn opvolger.

Het molenaarshuis werd geïnspecteerd en men vond een nieuw verfje noodzakelijk. Grutter zou deze verf zelf aanbrengen op kosten van het waterschap. Ook de molen werd onder de loep genomen. Een stijl bleek erg slecht.

Molenmaker Hazenberg kreeg de opdracht om een nieuw stuk in te lassen.

Zo kon *De Jonge Held* weer een tijd vooruit. Met het huis was het anders gesteld. Door de eisen van de nieuwe

woningwet werd het huis onbewoonbaar verklaard. Het waterschap had de keuze tussen een grote verbouwing of totale nieuwbouw. Men koos op 15 mei 1913 voor het laatste.

De Eerste Wereldoorlog liet voor het waterschap duidelijke sporen na.

De prijzen en de lonen stegen enorm.

Het loon voor de molenaar werd herzien en kwam in 1919 op f 250,-. Bovendien kreeg Grutter f 50,- voor het aankopen van olie, iets dat men eerst zelf in de hand hield. Grutter kreeg ook nog f 25,- extra voor het nachtmalen in de periode 1918-'19 en f 100,- extra als duurtetoeslag over het jaar 1919-'20! Dit alles had wel tot gevolg dat de waterschapsbelasting op f 5,- per hectare kwam, een peil dat het pas in de Tweede Wereldoorlog weer zou halen.

In 1922 trok Grutter zich om gezondheidsredenen terug. Dit was een goede gelegenheid om het loon terug te draaien. De nieuwe molenaar, Houtman uit Zuidhorn, kreeg f 175,- plus f 10,- als bodeloorn.

In 1928 kwamen de waterschapslasten op f 2,- per hectare. In datzelfde jaar was er een tegenvaller. Men moest de kap geheel vernieuwen. Ondanks de opkomende elektriciteit bleef men de molen trouw. Op 7 mei 1937 besloot men stroomlijnneuzen aan te schaffen.

Molenmaker Hazenberg begrootte de kosten op f 150,-. Met deze stroomlijnneuzen ging men de oorlog in.

Achteraf gezien zal men blij geweest zijn, dat men in 1937 niet voor elektrisch of iets anders gekozen had!

In 1941 werd de schroef vervangen. Hierdoor kwamen de waterschapslasten weer op f 5,- de hectare.

De Jonge Held kwam met veel geluk door de oorlog. Bij de bevrijding werd alle land gelegen tussen de molen en de Nieuw Klap totaal omgeploegd door granaten. De kans op een voltreffer was erg groot, maar *De Jonge Held* overleefde.

In 1947 werd een nieuwe roede gestoken, afkomstig van de firma Gorter uit Hoogezand. In 1955 herstellde molenmaker Chr. Bremer de molen voor f 6.406,-. Hij stak nog een nieuwe

Een zijaanzicht van
"De Jonge Held" te
Leegkerk in mei 1987.

Foto: P. Grund.

roede. "De Hollandsche Molen" gaf toentertijd 25 % subsidie op de begroting, de provincie 10 % en de gemeente Hoogkerk f 400,-. Dit alles aanvaarde men in dank.

Vanaf mei 1958 stond Zijlema aan het vangtouw. Deze bleef 16 jaar in dienst. In 1974 nam hij afscheid. In deze zestien jaar werd de vijzel hersteld (1963) en kwam men weer voor een grote restauratie (1971) te staan. Deze restauratie werd op f 30.000,- begroot, maar kwam uiteindelijk op f 41.439,62 uit.

Het waterschap De Jonge Held bestaat niet meer. Deze werd opgenomen in het waterschap Westerkwartier. Aldus kwamen De Jonge Held en De Oude Held na meer dan honderd jaar weer bij elkaar in een veel groter lichaam.

Sinds 1974 is Piet van der Veen molenaar op *De Jonge Held*. Over hem schrijven we in de volgende 'Zelfzwichter' meer. Hij zal de molen na stilleging op vrijwillige basis laten draaien. Zo kan de molen na 160 jaar toch nog af en toe de benen strekken.

Stichting
De Groninger Molen

NIEUWS VAN DE STICHTING

MAALGOED VOOR VRIJWILLIGE MOLENAARS

Niet één vrijwillig molenaar draait graag "voor de prins". Niet alleen is het goed voor de molen om daadwerkelijk te malen, ook voor de portemonnaie is het een goede zaak.

Een maalvaardige molen ontvangt per jaar maximaal f 2.000,- meer aan onderhoudssubsidie.

De Rijksregeling Onderhoud aan Monumenten bestaat uit een jaarlijkse vergoeding:

- * maximaal f 5.000,- voor een maalvaardige molen;
- * maximaal f 3.000,- voor een niet-maalvaardige molen.

Hiervan vergoedt het Ministerie van WVC (Rijksdienst voor de Monumentenzorg) 40 %, de provincie 25 % en de gemeente 25 %. 10 % komt voor rekening van de eigenaar.

Om onze korenmolens in bedrijf te houden, is het van belang om een regelmatig aanbod van maalgroed te hebben.

Met de Rijksdienst is de afspraak gemaakt, dat 100 kg. maalgroed per maand te malen, voldoende is de molen de status van *maalvaardige molen* te geven en daarmee verzekerd is van de maximale onderhoudssubsidie.

Voor de vrijwilliger is het natuurlijk ondoenlijk om elke maand twee zakken à 50 kg. aan en af te voeren.

Deze problematiek gaat het bestuur van de Stichting 'De Groninger Molen' zeer aan het hart en zij heeft daarom actie ondernomen.

Uit de resultaten van de gehouden enquête blijken voldoende eigenaren geïnteresseerd in regelmatige aanvoer van maalgroed.

De firma Pot te Nieuwe Pekela heeft een aanbod gedaan aan de Stichting 'De Groninger Molen', om te zorgen voor een regelmatig aanbod van maalgroed, aan de deelnemende moleneigenaren.

Dit houdt in:

- * het maandelijks bezorgen en weer afleveren van maalgroed aan de deelnemende molens;
- * afleveren van verpakkingen met daarop een klantnummer.

De Stichting 'De Groninger Molen' heeft de offerte van de fa. Pot verzonden aan de moleneigenaren, die hebben gereageerd op de enquête betreffende het maalgroed.

Het Molenkantoor.

MOLENNIEUWS

(De nummers bij deze molennieuwtjes verwijzen naar het molennummer in de tweede druk. 1981 van het Groninger Molenboek.)

3. Poldermolen De Eolus aan het Aduarderdiep bij Fransum.

Een flink herstelbeurt is bij deze ons bekende molen van Bernard Dijk tot uitvoering gekomen. Met name de kap werd onderhanden genomen, waarbij een voeghout werd vervangen. Het verhaal in het D.H.M.-tijdschrift "Molens" van augustus 1989 waarin melding werd gemaakt van een nieuw rietdek op de kap, wordt naar het rijk der fabelen verwezen.

De kap van De Eolus behoudt zijn vertikaal gepotdekselde bekleding.

7. Koren- en pelmolen De Jonge Hendrik te Den Anel.

De vrijwillig molenaar op deze bekende molen, de heer Henk de Haan uit Uithuizen heeft ons meegedeeld, dat hij door omstandigheden zijn molenaarschap wenst te beëindigen. Dat is voor ons heel jammer, want hij heeft 17 jaar (!) op De Jonge Hendrik gedraaid. Eerst 10 jaar als knecht onder de legendarische pelmulder Tiddo Muda, daarna de laatste jaren als vrijwillig molenaar.

Aangezien een molen eigenlijk niet zonder (vrijwillig)molenaar mag staan, hebben de heren Bernard Dijk en T. de Jong namens de Stichting 'De Groninger Molen', die eigenaresse is van deze mooie molen, op 18 juli j.l. de sleutel aan Martin van Doornik die toch vlakbij woonachtig is, overhandigd. Martin maakte echter duidelijk dat hij de molen van Eenrum, die door toeristen druk wordt bezocht, niet kan missen.

Dat de molen van Den Anel in ieder geval niet onbemand mocht worden, is duidelijk geworden tijdens de zware stormnacht van 30 op 31 juli: om 3 uur 's nachts dreigde de molen met zijn Dekkerwieken (!) op hol te slaan. Van Doornik slaagde erin de molen uit de wind te kruien en de schade bleef gelukkig bij slechts drie gebroken spoorwielkammen. De aanwezige bovenwielstutten zijn iets te kort.

Verder is er nog veel onderhoud aan de molen nodig: de zeveryl in het halfschilhek is incompleet; de jacobsladder moet vervangen worden, enz. De molenbaard en de vangstok liggen momenteel bij Martin thuis voor een herstel- en schilderbeurt.

34. Koren- en pelmolen De Vier Winden te Pieterburen.

In de afgelopen zomermaanden is er veel werk gedaan in het stenen onderachtkant van deze molen. De vloeren zijn nagenoeg geheel vernieuwd en de zware legeringsbalken zijn nu ondersteund door nieuwe sleutelstukken. Na het uitbreken van het oude hout konden wij op een dag zo vanaf de begane grond het plafond van de stellingzolder zien, tussen de gestutte pelstenen door.

Waar nodig, is het metselwerk aan de binnenkant van het onderachtkant hersteld.

Onze pet af voor vrijwilliger Piet van Dijken die met hulp van de heer L.H. Duym uit Haren (vrijwilliger op De Helper aldaar) het werk in hun vrije tijd hebben uitgevoerd.

38. Koren- en pelmolen te Ganzedijk (Finsterwolde).

Deze molen is in 1988 gerestaureerd door het molenmakersbedrijf Roemeling & Molema. Het krediet dat voor de werkzaamheden werd uitgetrokken, was

echter niet toereikend om het interieur van de molen in orde te maken. Het maakt hier en daar een gammele indruk. Volgens burgemeester W. Hendriks (de molen is gemeente-eigendom) moet er binnen in de molen het nodige gebeuren, vooral met het oog op de toeristen. De gemeente heeft zelf al gezorgd voor trapleuningen en hekwerken rondom de trapgaten. De gemeente is nu op zoek naar financiële mogelijkheden om het interieur aantrekkelijker te maken. Er moet wat gebeuren, want de molen is een kostbaar bezit voor de gemeente.

62. Korenmolen Windlust te Molenrij en andere te herbouwen molens.

NIEUWE MOLENSTICHTING OPGERICHT!

Op 22 augustus 1989 passeerde de stichtingsakte bij notaris Greven te Leens en een nieuwe stichting: *Molenstichting Molenrij* was een feit geworden.

Nog geen uur later deed deze nieuwe stichting haar eerste aankoop. In de loods van het Waterschap Hunsingo te Onderdendam kocht zij de aldaar opgeslagen achtkant van de poldermolen *De Zeemeeuw* voor de somma van f 20.000,-. De in 1935 ontakelde en in 1985 afgebroken molen kan dan dienen voor de herbouw van de *Windlust* te Molenrij.

De aankoop van *De Zeemeeuw* wordt gedekt door de Rabobank Noordwest-Groningen. Wij wensen de nieuwe molenstichting, in welks bestuur ook onze voorzitter T. de Jong is vertegenwoordigd, heel veel succes met haar streven tot herbouw van deze molen.

Niet lang daarna werden de onderdelen van *De Zeemeeuw* naar Molenrij getransporteerd. Wij waren bij het uitladen van deze materialen aanwezig en wij konden ter plekke concluderen, dat het achtkant (met twee bintlagen) inderdaad prachtig gaaf is gebleven. Van de zelfkruiging van de kap is geen spoor meer te vinden; wel ligt er een hanetree tussen de onderdelen. Ook meegekomen zijn een aantal fraaie gedenk- of gevelstenen, die afkomstig zijn van de gesloopte veldmuren.

De grootste steen luidt:

*Dit plekje gronds, voorkomd in d'Oceaan bedolven
Werd door vereende krachten ontwoekerd aan de golven
De Algoede kroonde 't werk. Hem, Hem alleen zijn d'eer!
Zijn volle zegen dale op deze schepping neer!
Zoo zij dit uiterste oord aan Neerlands noorder stranden
Een paradijs der Ommelanden.*

Op de andere stenen konden wij lezen:

Mede-Ingelanden:

G.R.B. Meijer -
E. Feddema -
W.K. Feddema -
J.J. Rienks -
K.C. Westerdijk -
J.G. Bronkema.

0 EL 25 dm boven W.P.

1 EL 06 dm boven A.P.

GEBOUWD
IN
1881.

Vooral de laatste steen met het jaartal heeft ons voor een vraagteken geplaatst. Wij weten niet waarop deze steen betrekking heeft, terwijl de molen in 1892 was gebouwd. Zou er iemand onder onze lezers het antwoord daarop vinden?

Een op 17 juli 1971 vanuit de Waddenzeedijk gemaakte foto van "De Zeemeeuw" bij Valom ten noorden van Uithuizen. Ook de boerderij is thans verdwenen.

Collectie: C.E. van der Horst.

Een beeld van het uitladen van de achtkant-onderdelen in Molenrij op 14 september j.l. Na het opstapelen van de balken zal er een Romney-loods overheen worden gebouwd, die door onze Vereniging Vrienden van de Groninger Molens welwillend beschikbaar is gesteld.

Foto: weekkrant "De Hogelandster", Leens.

69. Poldermolen De Meervogel te Hoeksmeer.

De afgelopen jaren stond deze molen er zeer slecht bij. De rieten bekleding van het achtkant was voor een deel verdwenen; kale roeden met hier en daar nog wat zelfzwichtingskleppen; schapen hebben binnen in de molen huisgehouden. De gemeente Loppersum voelde heel veel voor het herstel van de molen, die eigendom is van het Waterschap Eemstijvest te Appingedam. Er is inmiddels een begin gemaakt met de omvangrijke restauratie. De kap is reeds voor herstel afgenomen. De staart, schoren en de spruiten worden vernieuwd. Voorts komt er een geheel nieuw wiekenkruis met het karakteristieke zelfzwichtingsstelsel. De molen zal geheel maalvaardig worden opgeleverd en een reservebemalingsfunctie krijgen.

77. Poldermolen De Palen te Westerwijtwerd.

Van de 29 Groninger poldermolens verkeren er zes in slechte staat. Eén daarvan is *De Palen* te Westerwijtwerd, die ook nog niet op de Monumentenlijst staat. Hetzelfde probleem gaat, zoals u reeds bekend is, ook op voor *De Zwakkenburger* (nr. 141) te Niezijl. Op verzoek van de Molenstichting Hunsingo eind vorig jaar is door de Rijksdienst voor de Monumentenzorg een technisch rapport opgesteld ten opzichte van de (zeer slechte) onderhoudstoestand van de molen. Gezien zijn belangrijke historische en landschappelijk beeldbepalende betekenis is het de moeite waard deze molen te behouden. Voorwaarde voor het totstandkomen van een restauratie, is het plaatsen van de vervallen molen op de monumentenlijst. B. en W. van de gemeente Middelstum, waarin de molen is gelegen, hebben samen met Waterschap Hunsingo, de eigenaresse, daartoe een verzoek geplaatst bij de minister van W.V.C. Indien het verzoek positief verklaard zal worden, zal er tot herstel van de molen overgegaan worden.

Poldermolen "De Palen" bij Westerwijtwerd.... Hoe lang nog?

Foto: M.E. van Doornik, 3 okt. 1981.

83. Koren- en pelmolen De Noordstar te Noordbroek.

"Begemans molen", zoals hij plaatselijk ook wel bekend staat, gaat een betere tijd tegemoet zien. De familie Overdijk heeft sinds 1985, toen zij eigenaar werd van *De Noordstar*, waarvan de staat van onderhoud te wensen overliet, op allerlei manieren geijverd voor herstel van deze molen. Enerzijds door met kleine verkoopakties geld in te zamelen en anderzijds door te zoeken naar wegen, waarlangs financiële middelen beschikbaar zouden komen voor de benodigde restauratie. Na uitgebreide en soms moeilijke onderhandelingen tussen de fam. Overdijk, de gemeente Oosterbroek en de Molenstichting Oldambt is er voor de volgende constructie gekozen: De gemeente neemt de molen van Overdijk over (de verkoopaktes zijn inmiddels bij de notaris ondertekend) en laat deze onder gemeentelijke verantwoording restaureren. Vervolgens zal de gemeente de molen voor een symbolisch bedrag overdoen aan de Molenstichting Oldambt. Aangezien er al geruime tijd geleden een plan en begroting gemaakt en ingediend zijn, zal het begin van de restauratie van *De Noordstar* nog dit jaar gestalte krijgen.

95. Poldermolen De Dellen te Nieuw-Scheemda.

De overheid heeft besloten de kort geleden fraai gerestaureerde poldermolen uit de wet B.W.O. (bescherming waterstaatswerken in oorlogstijd) af te stoten. Dat is voor onze molenwereld een hard gelach, want de molen heeft nu als gevolg daarvan exploitatietekorten. Eigenaresse de Molenstichting Oldambt heeft het gemeentebestuur van Scheemda verzocht om het exploitatietekort voor haar rekening te nemen. Hierbij reageerde de gemeente positief, omdat de molen een zeer fraaie landschapsbepalende functie heeft en van groot belang is voor het toerisme. Naast subsidie van de Monumentenzorg zal *De Dellen* jaarlijks f 10.000,- van Scheemda ontvangen.

Ook de naburige poldermolen *De Westerse Watermolen* (nr. 95) kampt om dezelfde reden met een soortgelijk probleem, maar ditmaal worden zijn exploitatietekorten gedekt door het Waterschap Eemsholvest. Zowel de gemeente Scheemda als het Waterschap participeren in de Molenstichting Oldambt.

121. Koren- en pelmolen De Jonge Jan te Uithuizen.

Het bestek voor de restauratie van de vervallen molen *De Jonge Jan*, voorheen *De Liefde* geheten, is gereed. Daarmee is de eerste fase ingegaan van het plan om de molen te restaureren. De gemeente Hefshuizen, waar Uithuizen onder valt, kocht de molen twee jaar geleden van de oude molenaar J. Smid. De restauratie houdt voornamelijk een grote opknappbeurt in van het uitwendige van *De Jonge Jan*. De molen is zeer slecht. Zo is vorig jaar een deel van het staartwerk naar beneden gestort, de kleppen van de zelfzwichting zijn verdwenen en een aantal beplatingen van de Van Bussel-neuzen hangen los aan de roeden. Men hoopt dat de molen eind 1990 weer maalvaardig zal zijn. De gemeente laat doorschemeren dat er eventuele plannen bestaan om de plaatselijke V.V.V. op de begane grond van de molen te huisvesten. De molen moet een "toeristisch ideaalplaatje" van de gemeente worden. *De Jonge Jan* is een van de weinige molens in ons land, die nog een sarrieshut heeft.

STAAT VAN KORENMOLENRESSORTEN

VOOR HET PLATTELAND VAN DE PROVINCIE GRONINGEN.

door H.A. Hachmer

In 1822 kwam er een nieuwe wet voor de belasting op het gemaal tot stand. In deze wet werd o.a. bepaald dat voor het bouwen, afbreken of veranderen van een korenmolen een Koninklijke goedkeuring vereist was. Tevens verwierven vele korenmolens het alleenrecht om binnen een bepaald gebied rogge te vernalen.

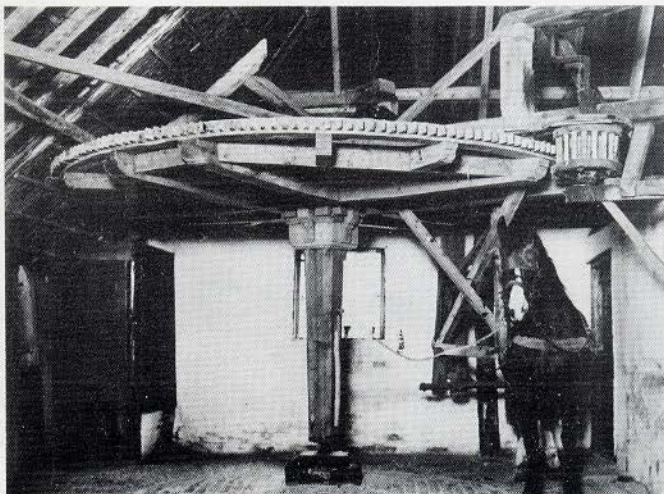
Deze regeling bestond al langer, maar werd in 1822 nog eens bekrachtigd en leidde in 1825 tot het opstellen van een staat van korenmolenressorten voor het platteland van de provincie Groningen.

Op 12 december 1825 werd deze lijst bij besluit van de Gedeputeerde Staten definitief vastgesteld. Voor de bezitters van de aangewezen molens was dit een flinke meevaller, want de marktwaarde van genoemde molens steeg aanzienlijk. Voor de minder gelukkigen was de regeling een bittere pil.

Maar waar wetten bestaan, worden wetten ontboden. Dit kon dan weer tot conflicten leiden tussen molenaars onderling. Als voorbeeld kunnen we het conflict tussen Busch en Kemper te Veendam noemen (zie 'De Zelfzwichter' 1/88, pagina 8).

De ambtenarij van de Statenleden heeft voor de historisch geïnteresseerde molenliefhebber prachtig materiaal opgeleverd. Ook de in de genealogie geïnteresseerde lezer kan zijn hart ophalen.

In de nu volgende staat van korenmolenressorten zijn de toenmalige gemeenten aangehouden. De rosmolens, die een ressort toegewezen kregen, waren allen in de Westerwolde te vinden.

Een rosmolen in gebruik. Men ziet rechts het paard. In dit geval een afbeelding van een voormalige karnmolen van Jelle Hoekstra te Suameer (Friesland).

Collectie: W.O. Bakker.

GEMEENTE	MOLENRESSORT	KORENMOLENAARS
Adorp	- Adorp - Sauwerd en Wetsinge	Abel Numan Egbert Jans Lantinga
Aduard	- Aduard - Den Ham en Fransum - Hooge- en Lagemeeden (Den Horn)	Klaas Hindriks Mulder Steven Boudewijn Ite Tjerks ter Veer
Appingedam	- De gehele gemeente	Johs. van Weerden en Jacob Ketelaar
Baflo	- Baflo, Rasquert en Tinallinge - Den Andel en Saaxumhuizen	Geert Cornelis Mulder Jan Derks Vos
Bedum	- Onderdendam, Menkeweer en Onderwierum - Bedum, westerdijkshorn, Reidland, Ellerhuizen, Ter Laan, Zuid- en Noord- wolde - Noorderhogebrug(ook het gedeelte onder Noorddijk)	Meerten Reinders Veltman Klaas Pieters Oosterhoff S.W.van der Molen
Beerta	- Beerta - Nieuw-Beerta - Kroon- en Stadspolder	Hendrik Jans Mulder Onno Jans Onnen W.H.Smit
Bellingwolde	- Oude Schans, De Bult, Draaierij, Koude Hoek en Klein Ulsda - Bellingwolde - Vriescheloo	Egbert Hindriks Waalkens Stoffert Folkerts en Jacob Molema. Kornelis Alberts Huizinga
Bierum	- Losdorp, Godlinze, Spijk en Bierum - Holwierde en Krewerd	Knellis Jans Bruins W.R.van Watten
Delfzijl	- Delfzijl, Uitwierda en Biesum - Farmsum, Geefswear, Tuik- werd en Meedhuizen - Weiwerd, Heveskes, Kloos- ter, Zomerdijk, Oterdum, Nienhuis en Warven	S.H.Boekhout C.J.Borst Derk G Mulder
Benrum	- Benrum - Pieterburen, Wierhuizen en Westernieland	Cornelis Stuivinga(vader van de molenaar te Leens) Hendrik W.van der Molen
Ezinge	- Ezinge - Garnwerd	Piebe Cornelis de Vries Pieter Jans Mulder
Finstervolde	- De gehele gemeente	Jan Heijes Kuiper

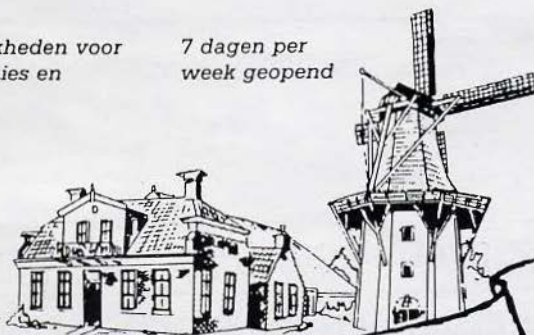
(LEES VERDER PAGINA 15)

Wilt u weten hoe Abraham z'n mosterd maakt? Dat kunt u zien in de mosterd-makerij en proeven in het restaurant.

*Ruime mogelijkheden voor
partijen, recepties en
bruiloften*

*7 dagen per
week geopend*

Molenstraat 5
9967 TG Eenrum
Tel. 05959-1600
050-122235

**Abraham's
mosterd- en azijn-
museum-makerij**

STAPHORSTER DEKKLEDEN B.V.

Schapendijk 37
7713 PX Staphorst (Den Hulst)
Tel. 05296-3490, bgg. 04749-3986.

LEVERING VAN MOLENZEILEN IN
ZEILDOEK WK 77 EN HEMPEX
TOUWERK.

OOK VAKKUNDIGE REPARATIE VAN
UW MOLENZEILEN.

VERDER LEVEREN WIJ LEREN ZEIL-
HANDJES EN HANDSTIKAPPARATEN
VOOR REPARATIE AAN MOLENZEILEN
ENZ.

Vertegenwoordiger:

*H. Tanminga
Westerlae
Tel. 05970-14580*

L

BOOMKER

Libris. Uw Complete Boekhandel.

Rijksstraatweg 205, Haren,
tel. 050-34 40 13.

Oude Kijk in 't Jatstraat 19,
Groningen, tel. 050-12 25 77.

MOLENS

**TUSSEN STAD EN D'OLDE
LANTSCHAP**

door Drs. D.M. Bunscoeke

Het eerste deel in de Harener
Historische Reeks beschrijft
op een vlotte wijze de ge-
schiedenis van de molens in
de gemeente Haren.

f 14,90

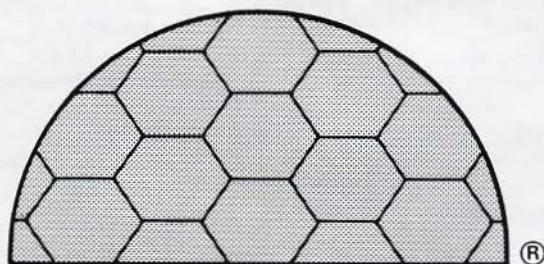
de sterke kanten van Lamon

GEVEL REINIGEN EN IMPREGNEREN

KELDER- EN FUNDAMENTAFDICHTING

HOUTWORM- EN BOKTORBESTRIJDING

SCHIMMEL- EN ZWAMBESTRIJDING

LAMON

Westerveen 21 Haren tel: 05906 - 2301

Voor een hypotheek op maat

P. REITSEMA

AMBACHTELIJK MOLENAAR

Schipvaart 36

9883 PR OLDEHOVE

Producent van diverse soorten meel, zoals:

* VOLKOREN TARWEMEEL	* ROGGE
* MEERGRANENMEEL	* HAVER
* GELETTE TARWE	* LIJNZAAD
* ROGGEBLOEM	* PANNEKOEKMEEL

De molen is voorzien van een pellerij, zodat we nog de OUDERWETSE GORT voor u hebben.

Molen „De Leeuw”- Oldehove

Voor een spaarvorm die bij u past

DE MOLEN IN DE VREUGD?

Wij hebben
'n grote collectie
geboortekado's, zoals:

*kindercouverts,
rammelaars,
spaarpotten,
servetbanden,
paplepels en
geboortekaartjes
in zilver en pleet.*

GRAVEREN GRATIS!

JUWELIER **REPKO**

Herestraat 4
Groningen

FIRMA EKKELKAMP

De speciaalzaak voor: Volkorenmeel

Hondensport

Vogelzaden, Vogels

Aquariumbenodigdheden

Hengelsportartikelen

en alles voor Uw huisdieren

Rijksstraatweg 135

Telef. 344816

HAREN (Gr.)

*De molen van Ganzedijk (Finsterwolde)
werd in 1988 gerestaureerd door....*

**MOLENMAKERS-
BEDRIJF**

**Roemeling
en
Molema**

Kerklaan 5, Scheemda
Telefoon 05979-660

Onderlinge Brandwaarborg Maatschappij

speciaal voor Molenaars

SINDS 1873 SPECIALIST IN HET VERZEKEREN VAN WINDMOLENS

Hoofdkantoor Deventer: Singel 19 - Postbus 448 - 7400 AK Deventer
Telefoon 05700-12353

Naar windmolen

Goeswert

te Feerwerd voor:

- * tarwemeel
- * tarwebloem
- * rijst
- * gort
- * pannekoekenmeel
- * gemengd graan
- * en andere molen-
produkten (ook
voor zelfbakkers
(sters)

Dinsdag t/m zaterdag geopend
13.30 - 18.00 uur.

MOLENAAR ROLF WASSENS

TEL. 05941-1545.

KORENMOLEN

De Hoop

WOLDWEG 70, KROPSWOLDE

*Voor tarwemeel, roggemeel,
bloem, havervlokken, gort,
muesli-vlokken en granen.*

MULDER E.D. POT
TELEFOON 05980-91824.

Te koop gevraagd:

Een **KOORN-WINDMO-
LEN**, liefst een **STANDER-
MOLEN**.

Adres aan het **BUREAU DEZER COURANT**,
onder letter **W**.

TE HUUR

VOOR DEN TIJD VAN EEN OF MEER JAREN,
om op 1° Mei 1854 te aanvaarden:

Een **HUIS** en **TUIN**, zijn-
de eene **NERINGRIJKE Krui-
deniers-Winkel** en **Her-
berg**, met een **KOMplete**
Boekweit- en Mostertmolen, staande en ge-
legen te *Borgercompagnie*, wordende thans door **D. G.
VAN DALEN** in huur bewoond. Te bevragen bij **H.
P. NIEBOER**, aldaar.

OPA LUITJE DOORNBOS, MOLENAAR TE HUIZINGE

moet een vooruitstrevend man zijn geweest. In het ge-
denkboek *Bronsmotoren 1907-1957 "Volle kracht vooruit"*
staat althans vermeld, dat hun eerste vergassermotor
op 15 juni 1895 werd afgeleverd aan de heer L. Doorn-
bos, molenaar te Huizinge. Deze kreeg een 10 PK-motor
met drijfwerk en bolspil voor f 1.650,-. De volgende
stap was een maalderij zonder molen, maar annex een
speciale roggebroodbakkerij, die hij in 1911 "ien stad"
en wel aan de Tuinbouwstraat liet bouwen. Hoewel door
velen gek verklaard, heeft die bakkerij het toch drie
generaties volgehouden t/m 31 december 1988. Met de
maalderij was overigens al eerder - al snel na de 2^e
W.O. - gestopt.

Maar uw boekhandelaar is nog opgegroeid in de sfeer
van een graanzolder, met muizen en al, een werkende
maalderij en een ambachtelijke roggebroodbakkerij, het-
geen z'n speciale bekoring had! Misschien heeft dat
ons "de tik" bezorgd om in onze zaak **MOLENBOEKEN**
in hoge ere te houden! 't is maar dat u het weet,
als u het nog niet wist tenminste....

BOEKHANDEL BEN DOORNBOS BV. <i>1 eeuwigdurende Beheerders</i>	
OUDE KIJK IN 'T JATSTRAAT 59 9712 EC GRONINGEN TELEFOON 050 - 134041*	

Grootegast	- De gehele gemeente	J. Havinga (wonende te Grootegast) J. C. Kooij (wonende te Lutjegast) Teunis Alting (wonende te Opende)
Grijpskerk	- Grijpskerk - Nie- en Kommerzijl - Visvliet	Jan Pieters Willem Groenman Menno Eelkes Sikkema
IJaren	- De gehele gemeente	Jan Mulder
Hoogezand	- Hoogezand Windeweer, Lula en Vossenburg - Kropswolde en Westerbroek	Jan Frima De wed. Tjeert Mulder Remke Jans Smit
Hoogkerk	- De gehele gemeente	Jan Heeres
Kloosterburen	- Kloosterburen - Hornhuizen	Luitje Jans Borkhuis De wed. W. Feddema
Leek	- De gehele gemeente	Kars Douwes Vossema (wonende te Midwolda) Berend Hofstee (wonende te Zevenhuizen)
Leens	- Leens en Zuurdijk - Wehe, Den Hoorn, Mensingeweerd en Warfhuizen - Schouwerzijl, Maarslag, Schouwen en Roode Haan	Klaas C. Stuivinga Albert Reinolts Jacob de Boer
Loppersum	- Loppersum en Garrelsweer benoorden het Damsterdiep - Loppersum en Garrelsweer bezuiden het Damsterdiep en Wirdum	De wed. Pieter Klaassen Doornbosch Klaas Pieters Kol
Marum	- De gehele gemeente	Derk Luppens Aikema (wonende te Marum) Geert Menses Mulder (wonende te Niebert)
Meeden	- De gehele gemeente	Klaas Jans Garrelisma
Middelstum	- Middelstum - Huizinge	Klaas Jans Boerma Jacob Hindriks Koopman
Midwolda	- Midwolda - Oostwold	Gerrit Derk Dijkhuis Albertus Kranenburg
Muntendam	- De gehele gemeente	Lammert. Pieters Mulder
Nieuwe Pekela	- Nieuwe Pekela - Stadskanaal met nabij gelegen deel Onstwedde en Wildervank	Harm Koster Albert Geerts Altona

Nieuwe Schans-	De gehele gemeente	Borchet Jacobus Smedes
Nieuwolda	- Nieuwolda	Freerk Everts Steenhuis
	- Oostwolderhamrik en Nieuwe Polder(voorzover bij de gemeente behorende)	Febo Hindriks Jans Mulder
Noordbroek	- De gehele gemeente	Nanne Jans Mulder
Noorddijk	- De gehele gemeente met uitzondering van Noorderhogebrug	Jan K.Kortholt
Oldehove	- De gehele gemeente	Jelle Tiemen Wouthuis(wonende te Oldehove) Jan Lammerts Sluiter(wonende te Niehove)
Oldekerk	- De gehele gemeente	De wed. Klaas Willems Bakker
Onstwedde	- Onstwedde zonder Stadska-naaldeel	Everwijn Klaassens Mulder en Albert Hiskes
	- Veenhuizen	Rondgaande rosmolen!
Oude Pekela	- De gehele gemeente	Jan Tonnis Klatter
Sappemeer	- De gehele gemeente	Pieter Jans Mulder
Scheemda	-Scheemda	Berend Jans Molema
	- Eexta	Wed. Jan Berends Mulder
	- Nieuw Scheemda	Lammert Everts Steenhuis en Sywert Hipkes Mulder
	- Westerlee	Willem Meedendorp
Slochteren	- Hellum en Siddeburen	Evert Jurjens Kroes
	- Schildwolde, Slochteren, Kolham, Scharmer en Harkstede	Jan Derks Kubbe
Stedum	- Stedum	Pieter Klaassens Mulder
	- Westeremden	Jacob Klaassens Veenhuizen
	- Garsthuizen	Jacob Joostend Damhof
Ten Boer	- De gehele gemeente	Jan Gerrits Tooii(wonende te Woltersum) Derk Heinus Mulder(wonende te Wittewierum) Roelf Kornelis Mulder(wonende te Thesinge) Jan Eltjes Stuurwold(wonende te Sint Annen)
Termunten	- Termunten en Borgsweer	Simon Mulder
	- Woldendorp	Doeke Manthes Schansma
	- Wagenborgen	Jan Alma
Uithuizen	- De gehele gemeente	Michiel Cornelis Mulder
Uithuizemeeden	- Uithuizemeeden	De erven Hanne Alberts Dijkhuis)
	- Oosternieland en Oldenzijl	De wed. Olthoff

Ulrum	- Ulrum en Vierhuizen - Zoutkamp - Niekerk en Vliedorp	Geuchien Tillema Jan Koerts Davids Wubbe Pieters Kampinga
Usquert	- De gehele gemeente	Sikke Lomvers Welt
Veendam	- De gehele gemeente	Abraham Jurjens Busch en Hemmo Mauta Muntinghe (deze mocht als uitzondering ook voor vijf bakkers in Meeden malen)
Vlagtwedde	- Vlagtwedde - Jipsinghuizen - Sellingen - Ter Apel - Bourtage	Berend Jans Tammens De omgaande rosmolens! Hindrik Franssens Lubberman Nanne Hanssens Mulder Jan van Hateren
Warffum	- De gehele gemeente	Duurt Pieters Beukema
Wedde	- Wedde, Wedderveer, Moorn en Wedderbergen - Blijham, Morige, Lutjelo, Draaierij, Winschoterzijk en Hoogebrug	Jacob Alting (rosmolenaar) Hendrik Roelfs Kuiper en de wed. A.F. Hazelhoff
Wildervank	- De gehele gemeente	Oomke Fokkes Kemper en Melchert Samuels Meihuizen
Winschoten	- De gehele gemeente	Jan-Alberts Mulder en Gerard Aaikema
Winsum	- De gehele gemeente	Gerrit Jacobs Wildeveld
't Zand	- Leermens, Oosterwijtwerd en 't Zand - Zeerijp en Eenum	Gerrit Cornelis Star Freerk Jans Bruins
Zuidbroek	- De gehele gemeente	Fokke Poppes Mulder
Zuidhorn	- Noordhorn - Zuidhorn	Egbert Hindriks Bakker Freerk J. Steenhuis

GÖRT MIT PROEMEDANTEN (III)

door E. de Jone en H.A. Hachmer

n Luk beetje lu zellen waiten dat de veurganger van meulen *De Onrust* al in 1785 sticht wör. In dat joar begunde H.J. Klatter op dat stee n nije pelmeulen te baauwen. Der was zekers behuifte aan zo'n nije meulen, Pekel gruide noamelek stoareg aan deur.

Mit goud gemoud begunden ze te baauwen en al vlöt stond t stainen onderstuk en glik op wör der haard waarkt aan de bovenbaauw. Tot wied in d'omgeven was t geluud van kappende dizzels te heuren.

*"De Onrust" siert
nog aaltied Ol Pekel.*

*Foto: Veenkoloniaal
Museum te Veendam.*

Tot.... in ainen t vlietig waarkvolk t gereedschop neerlegde. De grode baalken haalf ofwaarkt op t steel! Op last van Stad was de baauf van de meulen stopzet. De magistroaten in Stad wazzen van mainen dat grond, waarop meulen baaufd wör, stadsgrond was. Ze wollen dat Klatter tougeven zol aanders draaigde sloop van d'onderbaaf. Mor as Klatter wol, din kin e t gevoor keren. In dat geval mos e e verkloaren ondertaiken woarin e tougaf dat d'labbe grond van Stad was en dat hai zuk holden zol aan alle rechten en plichten. Klatter had waeneg keus. Hai ondertaikende d'verkloaren en d'baaf kon verder goan.

Zes joar loater, in 1791, ston der al weer n nije meulen in de staaigers. n Aandere Klatter, J. Klatter, nam t veurtaaf tot t baaufen van n rogge-meulen. t Wör n fikse meulen, dij om en noabie vaarhonderd meter zuudwestelk van d'eerstnuimde meulen van d'grond kwam. d'Haile noaberschop hulf bie t haaizen van azze en wieken.

Regelmoateg gang der n klokje veurbie. Dat wör nuimd: "t smeren van d' meulen". n Weke noa t ploatsen van d'azze was meulen hieldal kloar. Ol Pekel was trots op zien meulen en dat luiten ze nait mor zo veurbie goan.

J. Klatter wör hulde brocht. Kinder uut d'omgeven gaven hom n prachtege erekroun en zongen n laid datve joe nait onthouden willen:

*Wel molenaar, is uw bedrijf
Voor elk tot nut en groot gerijf,
Uw molen wekt de Pekeljeugd
Dan billijk op tot gulle vreugd.
Een nieuw gebouw vereist een kroon;
Dat is men toch van ouds gewoon.
En waarom dan uw molen niet?
Hier is er een, gelijk zij ziet!
Ontvang dit sieraad onzer hand,
Geniet Gods zegen in uw stand!
Dat uw bedrijf voorspoedig ga,
Tot bloei en groei van Pekela!*

(Bron: *Uit Pekela's verleden*, Bosgra W.H., 1930)

Pekel gruide en bluide nog, mor de Pekelders wozzen nait dat sikkom zesteg joar loater de meulen ofbranden zol.
Dat tien augustus 1849 was n echte meleurdag veur Ol Pekel. Op dij dag vloog de ains zo feestelk opende roggenmeulen van J. Klatter in braand.
n Fikse zuud-zuud westen wind zörde veur n woare vonkenregen over Ol Pekel.
Ze luiten de deur H.J. Klatter baauwde pelmeulen vonken moalen, mor alles veur niks, n tel loater ston ook de pelmeulen in braand. Doarop gong t boeren-van H. Kiers aan d'Olle Winschoterweg mit in de vlammen. Vandoag de dag zellen ze al genogt muite doun mouten om zo'n veurzee te bluzzen, loat stoan vrouger.

De pelmeulen van J. Klatter is nooit vannijs opbaauwd. De roggenmeulen van H.J. Klatter ston der in 1850 weer in aal zien glorie. Opdrachtgever R. Bruggers kon der goud trots op wezen. Diz meulen siert as *De Onrust* nog aaltied Ol Pekel. De rooie hoane het ook bie *De Onrust* op stoupe stoan, mor is nog steeds op tied votjagt.

Volgend joar wordt *De Onrust* 140 joar. Bie dizzent feliciteren wie de meulen mor vast en wensn hem n haile schiere erekroun tou!

T.I.M.S.-EXCURSIE

LANGS DE ZEEUWSE STANDERDMOLENS

door W.O. Bakker

Op 27 mei j.l. werd voor de derde keer een excursie georganiseerd voor de Nederlandse leden van "The International Molinological Society". Deze dag was voorbereid door de heren A.J. IJzerman, A.H.P.M. Meesters en C.A. van Hees.

Samen met de heer C.E. van der Horst hadden we ons 's-vrijdags reeds naar Bergen op Zoom begeven om de volgende morgen vóór half tien in café "Molen-zicht" te Halsteren te kunnen zijn.

Hier waren ongeveer 30 molenliefhebbers bijeen, waaronder enkele Belgische T.I.M.S.-leden. Hierbij was ook de bekende molenmaker Herman Peel uit Gistel.

De heer Van Hees, Nederlands Bestuurs-lid van T.I.M.S., zei in de korte vergadering dat hij zich uit dit be-

stuur ging terugtrekken. Voorgedragen wordt nu Ir. A.J. IJzer-man als opvolger.

De organisatie had voor deze tocht wel één van de beste standerdmolennikkers bereid gevonden, om toelichting over dit onderwerp te geven, en wel de molendeskundige I.J. de Kramer uit Leidschendam. Hij is afkomstig uit West-Zeeuws-Vlaanderen, geboren in Retranchement en groot geworden nabij de standerdmolen van Sint-Anna te Muiden (zie de foto in 'De Zelfzwichter' 4/88, pag. 3).

Met enkele dia's hield hij eerst een inleiding over de standerdmolens, die eens in Zeeland stonden en dan over de vier nog bestaande.

De "Zeeuwse" standerdmolen bestaat niet, aldus De Kramer. Door de geïsoleerde ligging van de eilanden werden de standerdmolens gebouwd met Noord-

Brabantse invloeden en in Zeeuws-Vlaanderen volgens die uit Oost- en West-Vlaanderen (België).

Op Zuid-Beveland stonden tot voor een aantal jaren de meest oorspronkelijke Zeeuwse molens, zoals bijvoorbeeld te Nieuwland, 's-Heerenhoek en Kapelle.

Hierna werd per auto naar de vier molens gereden, een afstand van zo'n 250 km.

Een compliment voor de organisatoren, want we moesten bijv. op de juiste tijd op de veerpont in Kruiningen zijn en daarvoor was de lunch gepland. Daarvoor bleek ruimschoots de tijd en ook bij de vier molens was voldoende ruimte om alles goed te bekijken, al raak je bij zulke molens nooit uitgetreden en uitgepraat.

De gesloten standerdmolen van Sint-Annaland is van het Brabantse type.

Foto: W.O. Bakker.

De uit Kruiningen verplaatste standerdkast wordt in Waarde weer opgebouwd. Let op de mooie Vlaamse Mansarde-kapvorm.

Foto: W.O. Bakker.

Allereerst reden we naar Sint-Annaland op Tholen. Beide molens daar draaiden, maar ons doel was de gesloten standerdmolen, mooi staande op een vroegere zeedijk. Dit is een zuivere Noord-Brabantse molen, oorspronkelijk gebouwd in de 17e eeuw en vele jaren bemalen door de familie Kodde.

Na de grote restauratie in 1966 is M.A. Kodde nu de beherende molenaar, die nog geregeld maalt en draait met deze prachtige molen.

Hier een dubbel bovenwiel met één koppel blauwe stenen op de tweede zolder en één kleiner koppel op een maalstoel op de eerste zolder.

Helaas is deze molen na de restauratie wel iets anders dan vroeger. Zelf was ik reeds in 1939 op deze molen en heb hem ook na de oorlog meerdere keren bezocht. Vroeger was de kast groen geschilderd met witte randen, nu is hij bruin-rood en heeft bijv. een visgraatborst.

Na afscheid van molenaar Kodde te hebben genomen, gingen we over de nieuwe Oosterdam naar Zuid-Beveland, naar Waarde.

We kwamen langs de plek waar vroeger de standerdmolen *De Nijverheid* van Waarde stond, later de malerij van oudmolenaar Jaap Wagenaar. Even ten noorden van het dorp bij een driesprong zal volgend jaar een grote standerdmolen staan. In Kruiningen moest hij verdwijnen en op 1 april j.l. werd de molenkast en onderdelen vervoerd naar de nieuwe plaats, ± 6 km. langs deels smalle wegen. Deze molen, *De Hoed*, is een forse open standerdmolen van het Vlaamse model.

Hij is uit Gent afkomstig en in 1858 in Kruiningen weer opgebouwd. In Gent had de molen drie koppels stenen op één rij op de tweede zolder. Er waren daar drie bovenwielen en voor het voorste koppel was daar in de borst een z.g. buik uitgebouwd. Is nu nog zo in Mere (Oost-Vlaanderen).

Molenaar Wagenaar ontving ons ter plaatse, waar de kast op betonblokken staat, verder de as met twee bovenwielen, stander en twee Bremer-roeden uit 1963, vlucht 24 meter.

Wagenaar wees me de plek waar de

molen komt te staan; er lagen nu grote hopen zand, waarmee het terrein wordt opgehoogd.

Eigenaar van deze molen is nu Vereniging 'De Zeeuwse Molen'.

Na dit interessante bezoek volgde de lunch bij de veerhaven en daarna met de pont over de Westerschelde.

Hierna zagen we de standerdmolen van Groenendijk spoedig draaien.

We werden begroet door Frans Weemaes, een bekende uit de Zeeuwse molenwereld, molenaar Waterschoot en een leerling-vrijwilliger uit het dorp.

Deze Oostvlaamse standerdmolen staat midden in het dorp op een hoge molenberg van ± 5 meter. In 1927 is hij van de sloop gered door Freule S.H. Collot d'Escury uit Kloosterzande, die hem kocht. In 1957 werd hij als stilstaand monument hersteld.

En in 1984 is de oude stoommalerij uit 1911 gesloopt, de molenberg hersteld en de molen zelf weer geheel maalvaardig gemaakt.

De slanke standerdmolen te Groenendijk.

Foto: W.O. Bakker.

*In het aardige vestingplaatsje
Retranchement kan men deze steenrode
standerdmolen bewonderen.*

Foto: C.E. van der Horst.

De beide koppels stenen liggen op de bovenste zolder, aangedreven door twee bovenwielen.

Oorspronkelijk stond de molen tot 1781 in de buurtschap Oliekot en was aldaar een oliemolen.

Dit is aan de molen nog te zien: het bovenhuis is diep, hoog en smal. Het achterste koppel stenen lag open; de looper was omgetrokken op de oude manier met een zware reep om de bovenas.

Na het nemen van een groepsfoto begon de lange rit door Oost- en West-Zeeuws Vlaanderen naar het oude vestingplaatsje Retranchement.

Daar aangekomen stond de oude standerdmolen te malen, ondanks veel windbelemmering van vele kanten.

Molenaar A. Voogdt maalde tarwe, hetgeen hier geregeld gebeurt.

Deze kleine open molen had in 1944 zware oorlogsschade opgelopen. In 1948 is hij onder leiding van I.J. de Kramer gerestaureerd.

Achteraf jammer, maar toen zijn het achterste koppel stenen met het tweede bovenwiel en een pelsteentje voor, onder de eerste zolder verwijderd.

Bij de laatste restauratie in 1982/1983, weer onder leiding van De Kramer, werd de molen zo goed mogelijk hersteld in de Vlaamse toestand.

Hier lopen de trapbomen van de smalle trap door tot naast de deur en is er geen breed balkon. Het luiwerk is bij Vlaamse molens ook anders. Het graan wordt opgeluid tot de eerste zolder en daar binnenin, links tussen beide stenen verder geluid via een luik, met het binnenluitouw.

Node verlieten we deze malende molen, maar het veer in Breskens vaart maar eens per uur. Op de Westerschelde zagen we vele zeeschepen varen of voor anker liggen.

We hadden een prachtig gezicht op Vlissingen, met De Oranjemolen vlak aan zee staande.

Na in Vlissingen gezamenlijk te hebben gegeten, reden we in de avond terug naar Halsteren.

Het was een prachtige, leerzame excursie, begunstigd door prachtig molenweer en uitstekend georganiseerd en we zagen veel van het mooie Zeeuwse landschap en vele Zeeuwse molens.

HERBOUW BLARICUMSE MOLEN EEN STAP DICHTERBIJ?

door Martin E. van Doornik

Net als vele andere dorpen heeft het Gooise dorp Blaricum ook een molen gehad. Het was een rietgedekte, zeskante grondzeiler-korenmolen met grijs bepleisterde veldmuren op een lage molenberg. Hij was uitgerust met twee koppels maalstenen en had een houten bovenas, waarin twee oudhollandse zeilroeden waren gestoken met een vlucht van 22,50 meter.

Op een kaart uit 1537 staat bij Blaricum een gesloten standerdmolen aangegeven. Volgens een dorpsgravure uit 1612 zou hij sterk geleken hebben op de nog bestaande standerdmolen *De Vink* te Herveld (Gld.). In 1873 werd hij gesloopt en vervangen door de bovengenoemde zeskante molen, die uit Baarn afkomstig was en aldaar in 1759 werd gebouwd. De laatste molenaars waren de geboeders Willem en Jan Puyk.

In 1921 werd het maalbedrijf stilgelegd en een periode van verval trad in. Ondanks de vele inspanningen (o.a. door "De Hollandsche Molen") om deze unieke en haast legendarisch geworden zeskanter te behouden, werd hij in 1928 afgebroken. Achteraf heeft Blaricum erg veel spijt gehad van de sloop van de molen.

Ik ben in Blaricum geboren en opgegroeid, vandaar dat ik me van alle

De zeskante grondzeiler-korenmolen van Blaricum in 1918. Op deze foto komt de zeskante vorm heel goed tot uitdrukking.

Een trieste opname van de Blaricumse molen in 1927, kort vóór de afbraak in april 1928.

Beide foto's: collectie M.E. van Doornik.

verdwenen molens het meest aangetrokken voel tot de Blaricumse molen.

Momenteel wordt er gewerkt aan het oprichten van de *Stichting Vrienden van de Blaricumse Molen*. En het werk is niet gering: reizen naar Blaricum, praten en vergaderen met de gemeente en de Blaricummers, offerte-aanvragen rondschrĳven, enz. enz.

Na twee inspraak-avonden op het gemeentehuis van Blaricum heeft de gemeente de herbouwplannen van deze stichting-in-oprichting op 7 augustus j.l. goedgekeurd.

Aangezien Blaricum een zeer bosrijke omgeving heeft, is er maar één lokatie mogelijk waar de nieuwe molen kan komen te staan, n.l. in de weilanden ten noorden van het dorp. Het gemeente-bestuur achtte het voorbarig dat er door de stichting i.o. ruimte is gereserveerd in 't Harde, de naam van deze weilanden, met als gevolg biotoop-problemen. In verband met de

houding van de gemeente Blaricum heeft "De Hollandsche Molen" mij dan ook prompt tot biotoopwachter voor Blaricum benoemd. Volgens de heer Evert Smit is het een uniek geval: biotoop-problemen aanvechten voor een nog niet bestaande molen! Dat is nog nooit eerder gebeurd in ons land.

Door middel van inzamelingsakties, giften van plaatselijke organisaties en het bedrijfsleven en uiteraard financiële steun van landelijke molen-vrienden, moet het lukken om het silhouet van het mooie Gooise dorp met de draaiende wieken van de zeskanter te verlevendigen.

Daartoe is er een bankrekening geopend bij de Rabobank, Huizerweg 10^a te Blaricum, nr. 30.84.46.070 t.n.v. Stichting i.o. Vrienden van de Blaricumse Molen.

Uw steun is hierbij van harte welkom! Help mee om de molen van het zeldzame zeskante type in Blaricum te herbouwen!

EEN ROSMOLEN TE BLARICUM

door C.E. van der Horst

De heer Van Doornik, die ons het artikel "Herbouw Blaricumse molen een stap dichterbij?" deed toekomen, deed ons in een afzonderlijk schrĳven ook nog mededeling over een rosmolen te Blaricum. Hij schrĳft ons:

Op aanwijzingen van enkele Blaricummers heb ik aldaar een nog gave rosmolen ontdekt, die vrijwel nooit in de publiciteit is geweest.

Blaricum heeft dus twee molens tegelijk gehad (Voorts is het vermeldenswaardig dat Blaricum nóg een tweede rosmolen, een grutrosmolen, heeft gekend, die van 1695 tot ± 1720 heeft bestaan). De huidige rosmolen werd gebouwd in de 17^e eeuw en was in bedrijf tot 1860.

Nog steeds is de molen intact. Hij is gevestigd in een boerderij aan de Lange-weg 19 te Blaricum. Het is dus een inpandige molen, niet staande in een apart gebouwtje. De rosmolen werd gebruikt voor het karnen van boter.

Aangezien de heer Van Doornik op dat moment geen camera bij zich had, heeft hij zich moeten beperken tot enige opmetingen.

Diameter spoorwiel op zware spil met trekhefboom voor één paard: 6,40 meter met 272 kammen, steek 7,3 cm. Drijft een schijfloop aan van de karnton met 24 staven.

De heer Van Doornik vervolgt: 25 jaar heb ik in Blaricum gewoond en nógit van deze rosmolen geweten! Ook in het Noordhollands Molenboek (1981) wordt er met geen woord over gerept. Volgens gegevens is dit de enige complete rosmolen op Noordhollands grondgebied.

Blaricum moet heel zuinig zijn op zo'n bijzonder monument!

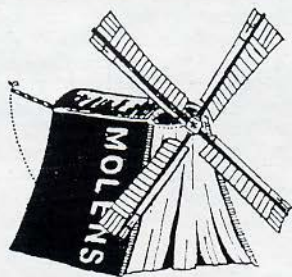

Een foto uit 1928 van de Blaricumse boterkarn-rosmolen.

Illustratie uit het Gooise tijdschrift "Tussen Vecht en Eem", februari 1987.

OVER EEN MOLENVERZAMELING

● 1. Uit Oost-Duitsland (D.D.R.) ontvingen wij een molenboek, dat gedrukt werd te Leipzig in 1987, dat is alweer enige tijd geleden, maar het boek is nog verkrijgbaar, dus kondigen wij u het toch aan. Het werd geschreven door Dr. Phil. Johannes Mager en de titel is: *Mühlenflügel und Wasserrad*, met als ondertitel *Mühlen und Hebewerke für Wasser und Sole*. Het is een fraai in linnen gebonden boek in de afmetingen 20 x 22 cm, het heeft 200 afbeeldingen, waarvan een gedeelte in kleur. Het boek behandelt voornamelijk de techniek van de molens, waarbij veel wordt geciteerd uit de 18^e eeuwse literatuur, inclusief de technische tekeningen uit die tijd. Het resterende gedeelte van de afbeeldingen bestaat dan uit de hedendaagse wind- en waterradmolens van Oost-Duitsland. Juist omdat er uit dit land zo weinig molenliteratuur is verschenen, hebben wij genoten van dit boek met 216 pag's en hieronder dus 200 illustraties. ISBN 3-343-00257-7, prijs DM 30,- verkrijgbaar bij Verlag Moritz Schäfer, Postfach 450, D-4930 Detmold (West-Duitsland). Deze firma heeft een Nederlands postgironummer.

- 2. Bij dezelfde firma, die een folder uitgeeft met bij haar verkrijgbare molenboeken, bestelden wij het boek door Ingo Hashagen: *Als sich noch die Flügel drehen....* met als ondertitel: *Die Geschichte der ehemaligen Windmühlen und der einzigen Wassermühle in der Wesermarsch.*

De Kreis Wesermarsch behoort onder Oldenburg en het bevindt zich aan de andere zijde van de Jadebusen t/o Wilhelmshaven, westelijk van de Weser. Het beschrijft alle molens die eens in dit gebied hebben gestaan, veelal vergezeld van een oude foto in bruine kleur. Erg genoten hebben wij van dit boek! Verzamelaars, die een oude ansichtkaart van een molen uit dit gebied in bezit hebben, kunnen zo de geschiedenis van de molen opzoeken. Ideaal! Het boek, in helaas niet harde omslag, telt 200 pag's en is volop geïllustreerd, afm. 17 x 21 cm. ISBN 3-88132112-8. Uitgever (Verlag) Rüstringer Heimatbund - Fischerhude - 1986. Zeer billijke prijs van DM 14,80 excl. porto-kosten.

- 3. Voor deze derde recensie blijven wij in West-Duitsland. Johann-Bernhard Haversath schreef een boek *Mühlen in der Fränkischen Schweiz*. Een boekje van 15 x 21 cm. in hard geplastificeerd omslag met niet minder dan 291 pagina's en geïllustreerd in zowel zwart/wit als in kleur.

De Fränkischen Schweiz ligt in Beieren, oostelijk van Forchheim, dus een echt watermolen-gebied.

In deze eeuw is het grote molensterven in dit gebied angstaanjagend groot geweest. De auteur heeft in dit boek de geschiedenis, heden en wankel toekomst van deze watermolens aan een nadere beschouwing onderworpen. Hieruit blijkt bijvoorbeeld dat reeds in 1829 de eerste watermolen werd ingericht als Gasthaus en de maalderij-functie liep daardoor al belangrijk terug. Veel molens zouden daarna nog volgen in deze branche. Het grootste percentage (n.l. 26 %) is echter veranderd in woningen. Naast de korenmolens vond men in dit gebied ook smidmolens, oliemolens en zelfs een drietal papiermolens. Kortom, een aardig boek, dat uzelf maar eens moet inzien.

De prijs van het boek is DM 24,80 excl. porto en u kunt het kopen bij Verlag Moritz Schäfer (als onder nr. 1 vermeld).

- 4. In A-4 formaat verscheen in België een geschrift van 40 pag's met als titel: *Gentse getijdemolens* door Guido Deseyn. Een interessante historie van de watermolens die hun kracht ontleenden aan de stromingen in en om de Schelde of aan de krachten van eb en vloed.

Enorme industriële bedrijvigheid was daar in het midden van de vorige eeuw te vinden: korenmolens, volmolens, papiermolens, slijp- en smidsemolens enz. In 1839 vond men er zelfs een marmerzagerij van de firma G.F. Geill & Co., die werkte met water-, wind- en stoomkracht.

Het boekje is een nummer van het Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële cultuur, nr. D/1988/3938/6. De prijs is 150 B.Fr. (= f 8,08) en het is te bestellen bij de Vereniging voor Industriële Archeologie en Textiel, Gewad 13, B-9000 Gent (België).

- 5. Roel Helmers *Van Haver tot Gort* 150 tekeningen van één molen. Over dit fraai uitgevoerde boek, vrijwel geheel bestaande uit minitieuze tekeningen van de Groninger koren- en pelmolen *Zeldenrust* te Westervijtwerd, is al heel wat gepubliceerd. We lazen recensies o.a. in De Telegraaf, Het Nieuwsblad v/h Noorden en andere kranten.

Kritisch werd het boek bekeken door leden van het Gilde van Vrijwillige Molenaars, die een Errata liet verschijnen met aanvullingen en verbeteringen. Een zeer gedegen boekbespreking vindt u ook in het weekblad "De Molenaar" van 19 juli 1989 van de hand van de bekende molendeskundige J.S. Bakker.

met wiens conclusie wij het volkomen eens kunnen zijn: een prachtig boek dat het verdient een herziene herdruk te krijgen, waarbij dan alle fouten kunnen worden rechtgetrokken (zie lijstje met errata elders in dit blad). Een uitgave van Profiel te Bedum, april 1989 - ISBN 90 7028 756.0 - prijs f 35.- 48 pagina's volledig in kleur met 150 tekeningen op schaal. Afm. 21 x 30 cm. Verkrijgbaar bij de boekhandel.

Koren- en pelmolen "Zeldenrust" te Westerwijtwerd. Voor Roel Helmers echt "zelden rust", want hij deed er twee jaar over alleen aan het opmeten van de onderdelen!

Foto: M.E. van Doornik, 3 okt. 1981.

● 6. Bij het Verlag Moritz Schäfer te Detmold (adres hierboven onder nr. 1) kochten wij het boek *Die Mühlen im ehemaligen Landkreis Lingen* door Walter Tenfelde, een linnen gebonden boek uit 1985, maar nog steeds verkrijgbaar. De Landkreis Lingen ligt bezuiden Meppen en oostelijk van het Nederlandse Hardenberg.

De molens (wind- en waterkracht), die daar eens stonden, worden in dit boek historisch beschreven met waar mogelijk een afbeelding in zwart/wit.

Speciaal voor de verzamelaars van oude foto's en prentbriefkaarten zijn er in dit boek heel wat gegevens over deze meest verdwenen molens te halen.

Aanbevolen! Een handzaam naslagwerk.

Afm. 17 x 24 cm. - 200 pag's. geïllustreerd met zw./wit afbeeldingen. ISBN 3-925034-02-1. Prijs DM 31,80.

● 7. We blijven met de aankondiging van het volgende boek in West-Duitsland. Daar verscheen in 1984 het boek *Mühlen und Müller in Franken* door Konrad Bedal. Dit boek in slap omslag werd uitgegeven door het Fränkischen Freilandmuseum naar aanleiding van een gelijknamige tentoonstelling, die tot 1985 voortduurde.

Het boek, 220 pag's., zw/wit geïllustreerd, afm. 17 x 24 cm. ISBN 3-7689-0216-1 is een bundeling van bijdragen van diverse schrijvers waar vooral het technisch aspect van de watermolens naar voren wordt gebracht en wel in het bijzonder van de in 1984 in het museum herbouwde watermolen, die oorspronkelijk in Unterschlauersbach (Landkreis Fürth) heeft gestaan. Voor technisch geïnteresseerde molenliefhebbers een aardig boek. Ook de architectuur van de molens: vakwerkgevels, zandsteengevels, dakvormen e.d., komen ter sprake. Historie van de aldaar gestaan hebbende watermolens treft men in dit boek echter niet aan. Het boek is nog steeds verkrijgbaar bij het Moritz Schäfer Verlag (zie nr. 1) voor de prijs van DM 23,80.

● 8. Van recentere datum (maart 1989) is het *Bulletin No. 10* van de Frans-Vlaamse molenvereniging l'ARAM-Nord, Pas de Calais. Deze actieve Franse molenvereniging o.l.v. de bekende molinoloog Jean Bruggeman is met groot enthousiasme bezig met de redding van de wind- en watermolens in Noord-Frankrijk. Het betreffende *Bulletin No. 10* geeft een overzicht over de resultaten in de jaren 1987-'88. Het tijdschrift bevat 52 pag's in de Franse taal uiteraard, met zeer fraaie in zw./wit en kleur-illustraties, o.a. een fraaie kleurenfoto van de standerdmolen te Wormhout (zie foto). Het tijdschrift (aanbevolen!) is verkrijgbaar bij de Stichting Levende Molens, Vincentiusstraat 7, 4701 LM Roosendaal en het kost ca. f 25,- franko.

Dit is de Noordfranse standerdmolen "Moulin Deschodt" te Wormhout. De molen is van hoge ouderdom, maar werd in 1891 hersteld na breuk van de stander. Na zwaar verval is hij geheel gerestaureerd door l'A.R.A.M. De molen heeft vele kombuizen (aanbouwsels). De ruimte is overal benut in de molen, alles zit erop en eraan. De molen kan op vier manieren worden aangedreven, n.l.: wind, stoom, diesel en electromotor. Na de restauratie is de gemeente eigenaar geworden en de vroegere eigenaar Maurice Deschodt bemaalt nu de molen.

Collectie: C.E. van der Horst.

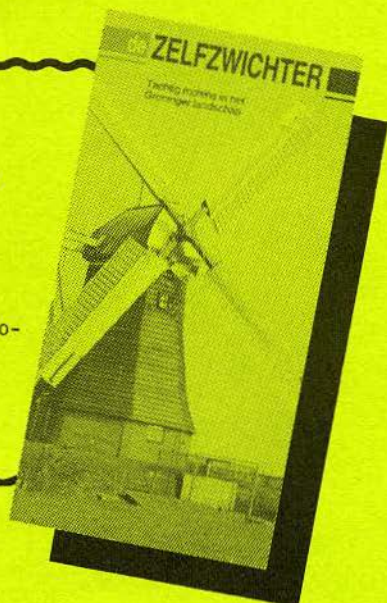
● 9. Door de Belgische Studiekring "Ons Molenheem" werd een belangwekkend themanummer uitgegeven, handelende over maalstenen. G.K. Kockelberg schreef *Een praatje rond de Duitse Blauwe*. Een geniet tijdschriftje van 42 pagina's in offset gedrukt met zw/wit illustraties. Het behandelt het ontstaan, de ontwikkeling en de teloorgang van de maalsteenfabricage in het vulkanische Eifel-gebied. De eerste maalstenen die daar vandaan kwamen, dateren al van 5000 - 2000 jaar vóór Chr. Heden liggen de ondergrondse molensteengroeven er

verlaten bij. Zij vormen een industrieel-archeologisch monument, waardig behouden te blijven voor het nageslacht.
Een interessant boekje dat leden van de Studiekring gratis wordt toegestuurd. Het zou voor de geïnteresseerde lezer ook wel los verkocht worden, tegen een redelijke prijs. Het adres is Breeersteenweg 39/E - 3688 Kinrooi (België).

● 10. In eigen beheer werd door de sportmasseur Dhr. Klammer Bos, Bonnen 5a, 9461 AC Gieten, een klein boekje uitgegeven over de *Molen te Bonnen 1908 * 1987*. De onderbouw van de in 1928 onttakelde korenmolen te Bonnen bij Gieten (Dr.) werd in 1988 afgebroken. Dit werd de aanleiding van de schrijver de geschiedenis van deze molen op schrift te stellen. Een klein aantal boekjes kan aan liefhebbers worden verkocht voor f 5,- franko. U moet wel eerst even bellen met Dhr. K. Bos. Het telefoonnummer is 05926-2795.

Het nieuwe boekje 'DE ZELFWICHTER',
Tachtig molens in het Groninger landschap,
is uit!

U ontvangt het boekje na overmaking à
f 5,50 per stuk (incl. portokosten) op giro-
rekening nr. 38.66.034 van de Vereniging
Vrienden van de Groninger Molens
te Scheemda.

VRAAG EN AANBOD

AANGEBODEN:

DE WINDBRIEF - molentijdschrift
van de Vereniging "De Zaaansche Molen"

Jaargangen 1973 t/m 1984 compleet. Plus nog
enige losse nummers uit andere jaren.
Alles met elkaar boordevol interessante
molenartikelen.

Prijs op aanvraag.

Voorts aangeboden wegens doublure:

A. Braunburg: *SCHÖNE ALTE WASSERMÜHLEN*

NIEUW! Een zeer fraai Duits fotoboek,
boordevol kleurenafbeeldingen, 190 pagina's
linnen gebonden, afm. 25 x 30 cm.
Uitgave 1989.

Prijs slechts f 45,-

C.E. van der Horst

Langeweg 10, 9679 HP Scheemda
Telefoon 05979-1346.

